

Gwaith, Cynnyrch a Sgiliau

Gwybodaeth Allweddol

(Ffigyrau 2011 wedi eu haddasau ar gyfer ardal yr AHNE)

- * Roedd lefelau diweithdra yn is yn yr AHNE na lefelau Gwynedd a Chymru.
- * Roedd lefelau hunangyflogaeth yn sylweddol uwch na'r lefel yng Ngwynedd a Chymru.
- * Gwelwyd gostyngiad mewn lefelau cyflogaeth mewn perchnogaeth tir, gweithgynhyrchu a'r sector gyhoeddus ers 2001.
- * Roedd swyddi mewn amaethyddiaeth a choedwigaeth yn cyfrif am ychydig dros 8% o gyfanswm cyflogaeth, tra bod y sector twristiaeth yn cyfrif am ychydig dros 17%.
- * Roedd gwariant ymwelwyr yn yr AHNE wedi cynyddu 5% ers 2006
- * Bu cynnydd yn nifer yr ymwelwyr i'r AHNE o 17%.
- * Bu gostyngiad yn y nifer o ymwelwyr dydd.
- * Roedd gostyngiad mewn ymwelwyr yn aros mewn llety gwasanaethol.
- * Roedd gostyngiad o 12% yn y bobol a gyflogir yn y sector dwristiaeth ers 2006

Cyflwyniad

Mae gweithgareddau economaidd yn yr AHNE a gerllaw yn bwysig oherwydd eu dylanwad ar wahanol rinweddau'r ardal – er gwell ac er gwaeth. Yn ogystal, mae gweithgareddau economaidd yn creu cynnyrch, cynnal sgiliau a chreu swyddi ac felly'n cynnal y gymdeithas leol. Pan fo diffyg cyfleon cyflogaeth digonol, neu gyflogau isel, bydd pobl yn gadael ardaloedd i chwilio am waith. Bydd colli aelodau o gymdeithas, yn cynnwys aelodau wedi eu haddysgu yn dda, yn tloidi cymdeithas a chreu trafferthion eraill.

Mae'r economi yn Llŷn, fel y Gymru Wledig, yn gymharol wan gyda lefelau Cynnyrch Mewnwladol Crynswth (CMC) y pen a gweithgarwch economaidd yn llawer yn is na'r cyfartaledd Prydeinig ac Ewropeaidd. Nid oes ystod eang o gyfleon gwaith yn yr ardal ac yn gyffredinol mae lefel cyflogau'n isel. Caiff hyn ei adlewyrchu mewn cymdeithas sydd yn dlotach o ran enillion a lefelau uwch o amddifadedd. Mae'r ffaith fod angen teithio at wasanaethau a chyfleusterau hefyd yn cyfrannu at dlodi ac amddifadedd.

Yn Llŷn mae cryn ddibyniaeth ar ddiwydiannau traddodiadol, diwydiannau gwasanaeth a gweinyddu ac nid oes cwmnïau a gweithfeydd mawr. Mae'r cyfleon gwaith yn yr ardaloedd gwledig yn gyfyngedig iawn a llawer yn teithio i ganolfannau megis Pwllheli, Caernarfon a Bangor a waith, gwasanaethau a nwyddau.

Fel sy'n gyffredin i'r rhan fwyaf o'r Gymru wledig mae llawer mwy o bobl ifanc yn gadael yr ardal nac sy'n symud i mewn. Amcangyfrifir bod cyfradd blynyddol y grŵp oedran sy'n gadael yr ardal rhywle rhwng 8 a 10%. Mae'r rhai sy'n dewis byw a gweithio yn yr ardal yn tueddu i fod â chysylltiad â dau brif weithgarwch yr economi sef amaethyddiaeth a thwristiaeth. Nid yw amaeth a thwristiaeth fodd bynnag, yn ychwanegu gwerth sylweddol i'r economi ac nid yw'n debygol y bydd twf mewn cyflogaeth yn y meysydd hyn yn y dyfodol.

Ar gyfer yr adolygiad o'r Cynllun Rheoli, derbyniwyd gwybodaeth am faterion economaidd a chymdeithasol drwy ymchwil gan gwmni Land Use Consultants. Casglwyd y wybodaeth o Gyfrifiad 2011 yn ogystal â gwybodaeth twristiaeth STEAM. Lle'r oedd hynny'n bosibl fe gynhwyswyd gwybodaeth ar lefel Gwynedd a Chymru gyfan er mwyn cymharu.

Dengys canlyniadau Cyfrifiad 2011 fod cynydd wedi bod yn y gyfran o'r boblogaeth oed gweithio sy'n economaidd weithredol ar draws AHNE Llŷn. Yng nghyfrifiad 2001, roedd y nifer o bobl sy'n economaidd weithredol yn is na Gwynedd a Chymru, ond mae hyn wedi newid bellach. Yr adran ddwyreiniol o'r AHNE sydd wedi dangos y cynnydd mwyaf, gyda'r chynnydd o 11.9% yn y gyfran o bobl sy'n economaidd weithredol. Gweler Ffigwr 5.6 yn adroddiad LUC 2014.

Yn ogystal â gostyngiad yn y gyfran o bobl oedd yn ddi-waith, mae ychydig o newid wedi bod yng nghyfansoddiad y boblogaeth sy'n ddiwaith ers 2001. Gwelwyd gostyngiad yn y rhai oedd y wael/ anabl hir-dymor a chynnydd bychan yn y rhai oedd yn edrych ar ôl cartref neu aelod o'r teulu. Pobl wedi ymddeol yw'r mwyafrif o boblogaeth y bobl mewn oed gwaith sydd yn economaidd anweithredol a gwelwyd cynydd yn y sector yma. Gweler Ffigwr 5.7 yn adroddiad LUC 2014.

Dengys gwaith ymchwil LUC hefyd fod lefelau llai o ddiweithdra tymor hir a thymor byr na lefelau Cymru ac fod lefelau hunangyflogaeth yn yr AHNE yn uwch na Gwynedd a Chymru.

Mae canllawiau Cyfoeth Naturiol Cymru ar baratoi Cynlluniau Rheoli AHNE yn nodi fod cael economi (ac yn fwy penodol gweithgarwch economaidd) wedi ei wreiddio'n lleol yn bwysig er mwyn rheoli ansawdd yr AHNE (rhaid i'r rhain fod yn dirluniau byw i fod yn gynaliadwy). Yn sicr mae defnydd, neu ddiffyg defnydd, economaidd o'r tir, a'r môr o'i gwmpas, yn dylanwadu'n gryf ar gymeriad pob tirlun, gan gynnwys tirluniau a warchodir.

Gellir mesur i ba raddau mae'r economi wedi ei gwreiddio yn lleol trwy ystyried ffactorau megis:

- Cyfran gwariant y trigolion sy'n mynd ar brynu nwyddau a gwasanaethau yn lleol (a ddehonglir fel arfer yn nhermau'r lluosydd economaidd);
- Cyfran y gweithwyr sy'n lleol (gweler patrwm teithio i'r gwaith);
- Cyfran y perchnogion sy'n byw'n lleol;

Yn ogystal, lle bo'r amgylchedd o safon uchel y mae'n debyg o ddenu llawer o ymwelwyr a bydd y gyfran o'u gwariant hwy sy'n mynd ar brynu yn lleol hefyd yn bwysig.

At bwrpas Cynllun Rheoli yr AHNE fe osodwyd yr isod fel Nod Strategol:

Nod Strategol

HYRWYDDO A CHEFNOGI GWEITHGAREDDAU ECONOMAIDD ADDAS FYDD YN DOD A BUDD I'R CYMUNEDAU LLEOL AR YR AMOD NA FYDDENT YN AMHARU AR AMGYLCHEDD NATURIOL YR ARDAL.

Nodweddion Arbennig

Amaeth

Mae amaethu wedi bod ar diroedd Llŷn ers canrifoedd lawer. Mae'n debyg mai tir coediog oedd y penrhyn yn wreiddiol, ac eithrio'r tiroedd uchel, ond yn sgil amaethu fe dorrwyd llawer o'r coed a chreuwyd terfynnau i reoli tir a stoc. Dros y canrifoedd codwyd terfynnau mwy cadarn i reoli'r tiroedd, - waliau cerrig sychion neu gloddiau gyda wyneb pridd. Mewn rhai mannau plannwyd coed drain hefyd in greu gwrychoedd. Roedd y caeau cynnar hyn yn eithaf bychan – llawer yn gysylltiedig gyda bythynnod neu ffermydd. Mae'r patrwm caea hanesyddol i'w weld yn glir mewn rhai ardaloedd fel Rhiw ac Uwchmynydd a'r ffiniau yn bwysig o ran edrychaid y tirlun, hanes, diwylliant a bywyd gwyllt.

Yn draddodiadol ffermydd cymysg oedd yn Llŷn yn magu anifeiliaid, tyfu cnydau a chadw ieir neu wyddau ayb. Roedd llawer yn cynhyrchu llaeth hefyd ac yn sgil hynny a sefydlwyd Hufenfa De Arfon yn ôl yn 1938 sy'n parhau yn gyflogwr pwysig yn yr ardal heddiw.

Yn sgil uno â'r Farchnad Gyffredin yn 1973 daeth mwy o bwyslais ar gynhyrchu cynnyrch unigol a gwelwyd tueddiad i arbenigo mewn un math o ffermio – mae'r tueddiad hwn wedi parhau hyd at y presennol. Roedd grantiau i gael am gynhyrchu gwahanol fath o gynnyrch ond arweiniodd hyn at ormodedd a gwastraff.

Dechreuwyd rhoi mwy o bwyslais ar faterion amgylcheddol yn yr 1980au a 1990au a gwelwyd sefydlu cynlluniau grant amaeth amgylchedd fel yr Ardal Amgylchedd Arbennig (ESA), Tir Gofal a Thir Cymen. Hefyd o 2003 ymlaen diwygiwyd y system grantiau gan arwain at y system Taliadau Fferm Unigol a ddyluniwyd i raddau i gynnwys mwy o ystyriaeth o naws lle, gan gynnwys ystyriaethau amgylcheddol.

Mae llawer o dir Llŷn yn dir amaethyddol da ac mae safon y stoc yn gyffredinol uchel. Mae'r ardal yn cynhyrchu cynnyrch amaethyddol o safon uchel – yn cynnwys cig oen, cig eidion, llaeth a chig moch. Mae cyfran i'r cynnyrch yma yn cael ei werthu yn lleol trwy werthu yn uniongyrchol neu trwy gyflenwi siopau bychan ond mae llawer iawn yn gadael yr ardal hefyd. Nid oes llawer o gynhyrchu llysiau, ffrwythau a chigoedd mwy prin e.e carw yma ac mae'n ymddangos fod cyfle i gynhyrchu cynnyrch amaethyddol mwy amrywiol yn yr ardal yn ogystal â defnyddio mwy o gynnyrch yn lleol. Gallai hynny gynnig buddion economaidd yn lleol a rhai amgylcheddol o ran cludo nwyddau.

Mae Amaethyddiaeth yn parhau i fod yn gyflogwr pwysig yn yr ardal er fod yr Adroddiad o Gyflwyr yr AHNE 2014 yn dangos fod cyflogaeth mewn amaethyddiaeth a choedwigaeth wedi gostwng. Mae'r gymhariaeth o gyflogaeth ym mhob sector yn dangos fod amaeth a choedwigaeth yn darparu 8.5 % o gyflogaeth (o gyfrifiad 2011) tra mae swyddi yn ymwneud â thwristiaeth yn 17.5% o gyflogaeth (o STEAM 2012).

Yn ogystal â chreu gwaith uniongyrchol i amaethwyr a chynnal teuluoedd cefn gwlad mae'r diwydiant amaethyddol yn creu gwaith yn uniongyrchol i eraill – gweision a chontractwyr. Hefyd mae'r diwydiant yn cynnal llawer o fusnesau a swyddi eraill fel rhai sy'n cyflenwi'r diwydiant efo bwydydd anifeiliaid, offer ffensio, giataiau, peiriannau ayb. Yn ogystal, mae angen cynnal adeiladau presennol a chodi adeiladau newydd yn gyson felly darperir gwaith i

adeiladwyr a chrefftwyr.

Mae fferwmyr a'u teuluoedd hefyd yn gwneud cyfraniad amhrisiadwy i gynnal hanes, diwylliant ac arferion cefn gwlad. Mae'n gymuned Gymraeg a Chymreig sydd yn cynnal arferion cefn gwlad, hanesion lleol, enwau caeau ac ardaloedd, tai fferm ac adeiladau hanesyddol, ffynhonnau. Mae sgiliau amaethyddol fel codi a chynnal waliau cerrig, cloddiau a rheoli tir yn bwysig iawn o ran amgylchedd yr Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol.

Maes arall lle mae amaethyddiaeth yn gwneud cyfraniad i'r AHNE yw trwy fentrau arallgyfeirio - creu incwm, cyflog ac ychwanegu gwerth ac adnodd ymwelwyr. Oherwydd y gwasgu ariannol a chefnogaeth y Llywodraeth mae nifer o ffermwyr yn Llŷn wedi arallgyfeirio i ddod ac incwm ychwanegol i'w busnesau. Y mentrau mwyaf cyffredin yw carafannau, addasu adeiladau allanol yn llety gwyliau a gweithgareddau awyr agored. Mae cynlluniau arallgyfeirio amaethyddol o gymorth i gynnal unedau fferm a chymunedau lleol a chynnal yr economi lleol ond gall rhai cynlluniau amharu ar rinweddau arbennig yr AHNE e.e. carafannau mewn mannau amlwg, gweithgareddau swnllyd neu addasiadau anaddas i adeiladau amaethyddol.

Coedwigaeth

Yn ystod y 1950au a'r 1960au roedd cynlluniau gan y Llywodraeth i gynhyrchu mwy o goed ym Mhrydain er mwyn bod yn fwy hunangynhaliol. Plannwyd llawer o goedlannau pinwydd ar ddiroedd uchel a thiroedd eraill o ansawdd isel yng Nghymru, Lloegr a'r Alban. Dim ond nifer cyfyngedig o goedwigoedd pinwydd sydd yn AHNE Llŷn sef ochrau Garn Fawr, Moel Penllechog, Nant Gwrtheyrn, ochrau Garn Boduan, Garn Fadrun, ardal y Rhiw a choed Glasfryn. Er nad yw coed pinwydd yn gynhenid i'r ardal maent wedi dod yn rhan o edrychiad y tirlun. Mae effaith weledol sylweddol pan mae'r coedwigoedd hyn yn cael eu torri a'r broses o ailblannu yn dechrau oherwydd bod hyn yn gadael y tirlun yn foel ac agored.

Mae asesiad tirlun LANDMAP wedi adnabod rhai coedwigoedd fel rhai ble mae angen cynyddu coed brasddail ar draul coed pinwydd sef Garn Boduan, Mynydd Rhiw a Garn Fadrun a gallai hyn greu cyfleon economaidd ac o ran bioamrywiaeth.

Ychydig o goedwigoedd cynhenid sydd yn yr AHNE ond maent yn ffurfio elfen bwysig o'r tirlun a'r amgylchedd naturiol. Mae coedlan hynafol ar ochr y Rhiw a choedlannau pwysig eraill yng Nghwmgwared a Choed Elernion. Mae'r coedlannau hyn wedi ei gwarchod gyda Gorchmynion Diogelu Coed yn ogystal â bod yn Safleoedd o Ddiddoreb Gwyddonol Arbennig.

O ran gwaith a chynnyrch, ychydig mae'r coedwigoedd pinwydd yn ei ddarparu ac eithrio Canolfan Ffensio Glasfryn ger Llanaelhaearn sydd ychydig oddi allan i'r AHNE. Mae nifer o bobol leol yn gweithio yma a llawer o gynnyrch amrywiol yn cael ei ddarparu yn cynnwys coed tân, planciau, ffensys ayb ond yn arbennig stanciau ffensio.

Pysgota

Mae pysgota wedi bod yn weithgaredd pwysig yn Llŷn ar hyd y canrifoedd. Roedd dibyniaeth ar y cynnyrch morol fel ffynhonell fwyd a hefyd fel rhywbeth i'w fasnachu. Yn ôl yr hanes roedd helfeydd mawr o rai pysgod yn y gorffennol – yn arbennig penwaig

yn ardal Nefyn. Yn aml roedd y pysgod yn cael eu halltu er mwyn eu cludo i'r marchnadoedd. Rhaid cofio fod llawer o hanesion a llên gwerin ynghlwm â'r diwydiant morol a bod y pwygotwyr hwythau, fel y ffermwyr wedi cynnal hanes a diwylliant lleol.

Erbyn heddiw y prif gynnyrch môr yw draenogiaid y môr, mecryll, crancod, cimychiaid, corgimychiaid a chregyn ("whelks"). Nid oes ffigyrau diweddar wedi eu cyhoeddi ar helpfa'r diwydiant pysgota yn yr ardal hon ond mae dal pysgod, crancod a chimychiaid yn parhau'n weithgaredd poblogaidd, yn bennaf fel ffynhonnell incwm eilradd er fod rhai pysgotwyr llawn amser yn parhau.

Er fod rhai pysgod a physgod cregyn yn cael eu gwerthu yn lleol i unigolion a bwytai y tueddiad yw i werthu'r cynnyrch i gwmnïau sydd yn eu cludo o'r ardal. Felly mae llawer o gynnyrch môr lleol safonol yn gadael yr ardal, ac yn cael eu gwerthu yn aml am brisiau gweddol isel.

Yn ddiweddar mae'r Ymddiriedolaeth Genedlaethol wedi cydweithio gyda physgotwyr cimychiaid a chrancod lleol i addasu beudai yng Nghwrt ger Aberdaron i ddatblygu cyfleusterau storio, oeri, prosesu a pheycynnu gyda'r gobaith y bydd mwy o werth economaidd y cynnyrch yn cael ei gadw yn yr ardal. Maent hefyd wedi gwella cyfleusterau glanio ym Mhorth Meudwy gerllaw. Ymddengys fod potensial i werthu a defnyddio mwy o gynnyrch môr lleol yn Llŷn ac fod cyfleon ecomomaidd ac amgylcheddol ynghlwm â hynny.

Gwaith chwarel a chloddio mwyn

Bu chwarelydda a chloddio mwynau yn ddiwydiannau pwysig iawn yn Llŷn yn ystod y bedwaredd ganrif ar bymtheg a dechrau'r ugeinfed ganrif. Bryd hynny roedd nifer o chwareli ithfaen ar ochrau'r brynau igneaidd sy'n britho'r ardal – manau fel Trefor, Nant Gwrtheyrn, Mynydd Nefyn a Thir y Cwmwd, Llanbedrog. Hefyd roedd cloddio mwynau yn ardal Llanengan a Bwlchtocyn (plwm yn bennaf) a manganîs yn ardal y Rhiw. Gellir darllen am y diwydiannau hyn mewn llyfrau hanes lleol.

Mae'r chwareli wedi cael effaith trawiadol ar dirlun a daeareg y penrhyn ond hefyd maent wedi darparu'r deunydd crai ar gyfer nifer helaeth o adeiladau hanesyddol yr ardal ac fe ellir dadlau fod cyfiawnhad i barhau i gynhyrchu rhyw gymaint o gerrig lleol er cynnal adeiladau ac er mwyn sicrhau fod adeiladau newydd mewn lleoliadau sensitif yn cyd-fynd ag adeiladau traddodiadol. Bellach dim ond dwy o'r chwareli ithfaen sy'n parhau i weithio yn yr Ardal Harddwch sef chwareli Trefor a Nanhoron. Cynhyrchu ar raddfa fechan ar gyfer y farchnad leol a wneir yn y ddwy chwarel yn bennaf felly maent yn darparu ar gyfer angen lleol ac yn cynnal rhai swyddi. Hefyd mae'r traddodiad o chwarelyddau yn cael ei gynnal a rhai o'r hen sgiliau a thraddodiadau yn parhau.

Oherwydd sensitifrwydd yr AHNE, yr Arfordir Treftadaeth, diddordeb natur, olion archeolegol a'r effaith posibl pe byddai hen chwareli yn cael eu hailagor, bu i Gyngor Gwynedd osod Gorchymyn Gwahardd i reoleiddio'r sefyllfa ar nifer o safleoedd yn 2003.

Cwmnïau bach a huangyflogaeth

Oherwydd natur wledig yr ardal mae traddodiad o fusnesau bach yn Llŷn. Mae llawer ohonynt

yn cyflenwi anghenion aelwydydd neu fusnesau eraill yn arbennig amaethyddiaeth. Mae'r busnesau yma yn hollbwysig am eu bod yn cynnal unigolion a theuluoedd ac yn darparu ar gyfer anghenion y boblogaeth a busnesau eraill. Mae rhai o'r busnesau hyn yn agor eu drysau i ymwelwyr ac felly yn adnodd i ymwelwyr a phobol leol.

Mae hunangyflogaeth yn uchel yn yr ardal fel mae'r Adroddiad o Gyflwr yr AHNE 2014 yn ei gadarnhau. Mae'r sector yma yn cynnwys amaethwyr, contractwyr unigol, adeiladwyr a plymwyr, trydanwyr, seiri coed ayb. Eto mae'r bobol hyn yn darparu gwasanaeth i'r gymdeithas leol a rhai sydd yn berchen ar eiddo yn yr ardal yn ogystal â chynnal a chadw eiddio a thiroedd – yn cynnwys rhai adeiladau a strwythurau hanesyddol, cloddiau, waliau, llwybrau cefn gwlad ayb.

Mentrau cydweithredol

Dros y blynyddoedd mae Llŷn ac Eifionydd wedi bod yn ardal lle gwelwyd nifer o fentrau cydweithredol yn sefydlu. Dyma enghraifft o gymuned yn cymryd camau i gynnal a darparu gwaith a gwasanaeth yn y gymuned pan nad yw cwmïau neu unigolion yn gweld elw digonol o wneud hynny. Yr enghriffitiau amlycaf yn yr AHNE ei hun ydi Tafarn y Fic a Siop y Groes yn Llithfaen tra mae Hufenfa De Arfon yn Rhyd y Gwystl, Y Ffôr yn enghraifft pwysig sy'n darparu gwaith i lawer o'r ardal ac yn prosesu cynnyrch amaethddol lleol.

Y Gwasanaethau cyhoeddus

Mae nifer helaeth o boblogaeth yr ardal yn cael eu cyflogi yn y gwasanaethau cyhoeddus (awdurdod lleol, gwasanaeth iechyd, gwasanaeth tân ayb). Dros yblynyddoedd diweddar gwelwyd toriadau sylweddol mewn cyllidebau rhai o'r gwasanaethau hyn sydd wedi golygu llai o gyfleon swyddi yn lleol. Fodd bynnag, mae'r sector gyhoeddus yn parhau yn gyflogwr pwysig yn lleol ac mae'r gwasanaethau sy'n cael eu darparu hefyd yn bwysig.

Twristiaeth

Mae'r diwydiant twristiaeth rhan bwysig o'r economi leol yn Llŷn, yn creu a chynnal swyddi ac yn cyfrannu at gynnal y cymunedau. Hefyd mae'r gwariant gan ymwelwyr yn hwb mawr i gynnal gwasanaethau a chyfleusterau lleol megis tafarndai, bwytai, caffis, gwestai, siopau a modurdai. Fel y disgwyl mae astudiaethau wedi dangos mai amgylchedd naturiol yr ardal – y traethau, bryniau, llwybrau a bywyd gwylt yw prif atyniadau yr ardal. Mae sicrhau cydbwysedd rhwng elwa o'r diwydiant a gor-ddatblygiad fyddai'n amharu ar rinweddau'r ardal yn bwysig ac yn angenrheidiol.

Yn ddiweddar gwelwyd symudiad cynyddol o wyliau wythnos a phythefnos traddodiadol ym Mhrydain i wyliau byrrach – mae hyn yn wir am ardal Llŷn hefyd. Yn gyffredinol mae'r tueddiad hwn o fudd economaidd i'r ardal gan gynyddu'r galw am wneud defnydd o adnoddau hamdden naturiol yr ardal (y môr, llwybrau cyhoeddus, Llwybr yr Arfordir ayb) a hynny am gyfnod hirach o'r flwyddyn.

Mae darpariaeth dda o lety hunan-ddarpar yn Llŷn bellach - yn bennaf yn sgil adeiladau'n cael eu haddasu i lety gwyliau a chynydd mewn niferoedd o garafannau. Cafwyd gwybodaeth am fan aros ymwelwyr yn Llŷn fel rhan o Arolwg yn 2003 oedd

yn dangos fod y mwyafrif yn aros mewn llety hunan ddarpar – llety, cartrefi gwyliau, carafanau neu wersylla. Mae gostyngiad sylweddol wedi bod mewn rhai sy'n aros mewn gwestai, gwely a brecwast a llety gwasanaethol arall ac yn sgil hynny mae gostyngiad yn y math hynny o sefydliadau (nifer o westai wedi eu dymchwel, a thai aros wedi eu troi yn dai preifat).

Yn y blynyddoedd diweddar mae Croeso Cymru wedi rhoi pwyslais ar weithgareddau awyr agored a diwylliant a hanes – gan y bydd hyn yn denu gwahanol fath o bobol ac yn ymestyn y tymor gwyliau. Mae gan Llŷn lawer i'w gynnig o ran y math yma o dwristiaeth ac mae'n fwy cynaliadwy ac yn fwy cydnaws â rhinweddau'r ardal. Eisoed mae'n bosib gwneud amrywiaeth o weithgareddau yma ac mae nifer o ganolfannau hanesyddol/ diwylliannol y gellir ymweld â nhw.

Sefydlwyd Ecoamgueddfa yma yn 2014 a hon yw'r gyntaf i'w datblygu yng Nghymru. Mae'n gweithredu mewn partneriaeth gyda saith sefydliad treftadol, Nant Gwrtheyrn, Amgueddfa Forwrol Llŷn, Felin Uchaf, Porth y Swnt, Plas yn Rhiw, Plas Glyn y Weddw, a Phlas Heli. Mae'r gweithredu yn ddigidol drwy ddefnyddio technoleg newydd a chyfryngau cymdeithasol mewn ffordd arloesol a phositif i ddenu cynulleidfau eang i'r ardal arbennig hon. Nod yr Ecoamgueddfa yw creu cynnydd mewn twristiaeth ddiwylliannol a thymor gwyliau ehangach a chynaliadwy fydd yn dod â buddion economaidd i'r ardal yn ogystal â rhai cymdeithasol ac amgylcheddol.

Ond mae sgil-ffeithiau i'r diwydiant twristiaeth hefyd. Mae gor-ddefnydd o lwybrau a thraethau yn creu erydiad, mae rhai gweithgareddau yn swnllyd neu'n creu gwrthdaro ac mae sbwriel yn cael ei adael mewn rhai mannau. Hefyd mewn rhai ardaloedd mae carafannau yn amharu ar y tirlun a gall lefelau uchel o ail gartrefi effeithio ar yr iaith a'r diwylliant. Yn ogystal, mae'r diwydiant yn rhoi pwysedd sylweddol ar wasanaethau cyhoeddus a chymdeithasol yn ystod cyfnodau prysur yr haf a cheir tagfeydd traffig yn Aberosch a Phyllheli.

Mae'r Adroddiad ar Gyflwr yr AHNE (2014) yn dadansoddi lefelau twristiaeth o fewn AHNE Llŷn, a chyfraniad economaidd y sector i'r economi leol, yn enwedig incwm ariannol a chyflogaeth. Bu gostyngiad yn nifer o ymwelwyr i'r AHNE yn ôl yr Adroddiad gyda niferoedd wedi gostwng 17% ers 2006 i 321,700 yn 2011. Nifer yr ymwelwyr dydd sydd wedi gweld y gostyngiad mwyaf mewn niferoedd, er eu bod yn dal i gyfrif am dros hanner (52.7%) yr holl ymwelwyr i'r AHNE.

Rhwng 2006 a 2011, roedd cynnydd o £1.7 miliwn (5%) mewn gwariant ymwelwyr yn yr AHNE i gyfanswm o £35.8m. O edrych ar yr wybodaeth yn ôl sector mae lleihad mewn gwariant ar lety i'w weld. Roedd cynnydd ym mhob sector arall a'r cynnydd mwyaf yn y sector hamdden, ble gwelwyd cynnydd o 23% mewn incwm sy'n golygu fod 7.4% o wariant ymwelwyr yn yr AHNE yn cael ei wario ar hamddena.

Mae'r Adroddiad hefyd yn dangos lefelau cyflogaeth yn y sector dwristiaeth yn yr AHNE. Dengys fod y nifer o bobl a gyflogir gan y sector wedi gostwng (12%) i 711 unigolyn. Nid yw'r gostyngiad hwn wedi bod yn gyson ar draws pob sector, gan fod rhai sectorau megis llety, siopa a bwyd a diod wedi gweld gostyngiad mwy na hamddena a thrafnidiaeth.

Hamdden

Mae cyfle i wneud llawer iawn o weithgareddau hamdden awyr agored yn Llŷn, yn sicr mae hyn yn rhan o apêl yr ardal i ymwelwyr. Yn ogystal â'r rhwydwaith eang o hawliau tramwy cyhoeddus a'r Llwybr Arfordir mae llawer o diroedd gyda mynediad agored a chyfle i wneud amrywiaeth o weithgareddau awyr agored eraill yn cynnwys beicio, marchogaeth ac ymweld â'r traethau.

Oherwydd natur ddaeryddol yr ardal mae llawer o gyfleon yn gysylltiedig gyda'r môr a'r arfordir. Yn ogystal â gweithgareddau ar y traeth fel chwaraeon, torheulo a physgota gellir mynd ar y môr i rwyfo, hwylio, canwio, hwylyfyrddio neu syrffio. Yn 2015 agorwyd Academi Hwyllo Genedlaethol newydd Plas Heli ym Mhwillheli ac mae ystod o weithgareddau yn digwydd yma gyda cyfle i bobol leol ac ymwelwyr gymryd rhan. Mae gweithgareddau awyr agored ar y môr a'r tir yn rhai ardrawiad isel sydd ddim yn creu llygredd na thagfeydd ac mae'n debyg fod potensial sylweddol i ddatblygu rhai gweithgareddau pellach o'r math yma yn Llŷn.

Mae adnoddau hamdden dan do yn bodoli yn yr ardal hefyd. Ymysg y rhain mae plasyd bychan Plas yn Rhiw, Canolfan Iaith a Threftadaeth Nant Gwrtheyrn, Canolfan Hanes Uwchgwyrfai yng Nghlynnog ac Oriel Plas Glyn y Weddw. Yn ddiweddar mae atyniadau dan do newydd wedi agor yn yr ardal gan gynyddu dewis i ymwelwyr yn cynnwys yr Amgueddfa Forwrol a Bragdy Cwrw Llŷn yn Nefyn, Porth y Swnt (Ymddiriedolaeth Genedlaethol) yn Aberdaron, Menter y Felin Uchaf yn Rhoshirwaun a Phlas Heli yn Mhwillheli.

Yn ddiweddar sefydlwyd yr Ecoamgueddfa gyntaf yng Nghymru yma yn Llŷn. Nod yr Ecoamgueddfa yw dathlu hunaniaeth a chymeriad arbennig yr ardal trwy hyrwyddo saith sefydliad treftadol sef Canolfan Iaith a Threftadaeth Nant Gwrtheyrn, Amgueddfa Forwrol Llŷn, Menter y Felin Uchaf, Porth y Swnt, Oriel Plas Glyn y Weddw, Plas yn Rhiw ac Academi Hwyllo Plas Heli. Mae'r Ecoamgueddfa yn gweithredu yn gwbl ddigidol drwy gyfryngau cymdeithasol i apelio at gynulliefda eang. Mae'n anelu i hyrwyddo diwydiant twristiaeth diwylliannol ac ymestyn y tymor gwyliau er budd yr economaidd, amgylcheddol a chymdeithasol Penrhyn Llŷn.

Prif Faterion

Diffyg cyfleon gwaith amrywiol

Fel y dangoswyd mae'r economi yma yn Llŷn yn eithaf cyfyngedig gyda dibyniaeth ar y diwydiannau traddodiadol – amaethu, pysgota a choedwigaeth. Credir fod cyfleon ar gyfer sefydlu busnesau newydd i gynhyrchu, prosesu a gwerthu cynnyrch lleol – gwelwyd sawl enghraifft o hyn yn ddiweddar.

Hefyd mae dibynniaeth ar swyddi yn y gwasanaethau cyhoeddus - dysgu, llywodraeth leol, gwasanaethau proffesiynol a'r diwydiant croeso (yn cynnwys siopa, bwytai, tafarnau ayb). Gobeithio na fydd toriadau pellach yn y meysydd hyn.

Mae cyfleon mwy amrywiol yn bodoli yn nhrefi Caernarfon, Porthmadog a Bangor gerllaw ond mae cryn daith i'r manau o Lŷn sydd yn golygu amser a chostau ychwanegol ac oherwydd hynny nid yw hyn yn opsiwn i rai.

Mae'r we fyd eang wedi creu cyfleon i fusnesau presennol ehangu a busnesau newydd yn lleol. Gellir marchnata trwy'r byd gyda'r we ac mae gwasanaeth cludo yn effeithiol iawn y dyddiau hyn. Credir fod cyfleon pellach i ehangu busnesau presennol a sefydlu busnesau o'r newydd nad ydynt yn gyfyngedig i leoliad (hynny yw, heb fod angen bod gerllaw marchnadoedd penodol).

Datblygu mentrau newydd ac ehangu mentrau presennol

Mae cyfleon i hybu mwy ar gynnyrch lleol – i'w ddefnyddio a'i brosesu yn lleol er mwyn ychwanegu gwerth at y cynnyrch a chreu gwaith yn lleol. O ran hyn o beth fe allai defnyddio'r AHNE fel rhan o'r brandio cynnyrch fod o fudd a rhoi cymorth i gwmniau lleol farchnata eu cynnyrch a rhoi pwyslais ar brynu cynnyrch lleol. Credir hefyd fod angen hybu ac annog arall gyfeirio at entrepreneuriaeth o ran busnesau preseenol a rhai newydd.

Tueddiadau mewn ffermio

Mae ffermio wedi newid llawer ers canol y ganrif ddiwethaf ac mae hynny wedi cael effaith amlwg ar dirlun yr ardal a'r gymdeithas yn gyffredinol. Yn yr 1970au a'r 1980au gwelwyd llawer o ddraenio a thrin tiroedd, dymchwel cloddiau, gwrteithio a defnydd o bla-laddwyr. Yn anffodus mae llawer o'r gweithredoedd hyn wedi cael effaith ar dirlun a bywyd gwyllt yr ardal. Ynghlwm â hyn gwelwyd ffermydd yn uno a llai yn cael eu cyflogi yn y diwydiant gan effeithio ar gymdeithas a diwylliant lleol.

Mae'r tueddiad i rai busnesau fferm ehangu ar draul eraill i weld yn parhau a gwelwyd hefyd arbenigo mewn dull pendol o ffermio – boed yn wartheg bîff, defaid neu gynhyrchu llaeth. Yn sgil hynny mae angen am adnoddau newydd ac mae siediau amaethyddol newydd, iardiau a parlyrau godro wedi dod yn gyffredin.

Mae cynlluniau amaeth-amgylcheddol a ddechreuodd gyda'r Cynllun AAA (ESA) wedi bod i fudd i gynnal y diwydiant amaeth yn ogystal â cynnal, cadw ac ailgreu nodweddion hanesyddol a naturiol lleol. Gwelwyd hyn yn parhau gyda chynllun diweddar Glastir a byddai parhad y cynllun hwn o fudd i amgylchedd naturiol yr AHNE a thu hwnt.

Band llydan a gwasanaeth ffôn symudol

Bellach mae gwasanaeth band-llydan da a dibynadwy yn bwysig iawn i lawer o fusnesau, yn ogystal â gwasanaeth ffôn symudol. Fel sydd i ddisgwyl mewn ardal wledig, ar hyn o bryd mae'r gwasanaeth band-llydan yn is-safonol. Hefyd oherwydd natur arfordirol a bryniog yr ardal mae'r gwasanaeth ffôn symudol yn wael mewn rhai ardaloedd.

Mae Llywodraeth Cymru yn ymroddedig i sicrhau fod gan bawb fynediad at

fand-llydan arbennig o gyflym. Mae prosiect Superfast Cymru yn mynd i ddod â'r gwasanaeth hwn i'r rhan fwyaf o gartrefi a busnesau yn Nghymru sydd ddim yn derbyn y gwasanaeth gan y sector breifat. Mae'r arian yn dod gan Llywodraeth Cymru a'r DU, yr UE a Telecom Prydain. Hefyd mae Llywodraeth Cymru yn cydweithio gyda Airband i ddod a band-llydan di-wifren uwch gyflymder i fannau eraill fydd ddim yn rhan o'r ddarpariaeth masnachol na Superfast Cymru. Yn ogystal, mae Llywodraeth Cymru yn edrych ar dechnolegau eraill i rai mannau eraill sydd heb wasanaeth.

Toriadau mewn gwariant cyhoeddus

Gwelwyd toriadau sylweddol mewn gwasanaethau cyhoeddus yn y blynyddoedd diweddar. Mae hyn wedi cael effaith sylweddol ar Adrannau o Gyngor Gwynedd, Cyfoeth Naturiol Cymru ayb gan olygu llai o arian ar gyfer gwaith cyfalaf a swyddi yn ymwneud gyda chadwraeth cefn gwlad a bywyd gwyllt. Mae hyn yn mynd i gael ardrawiad ar y diwydiant twristiaeth oherwydd :

- cau canolfannau twristiaeth, yn cynnwys yr un ym Mhwlheli
- llai o wariant ar ddeunydd marchnata twristiaeth e.e taflenni ayb
- cau toiledau cyhoeddus

Mae hefyd wedi golygu llai o gyfleon gwaith yn lleol a llai o waith i contractwyr. Efallai fod cyfle i fentrau cydweithredol ddaraprau rhai gwasanaethau a chyfleusterau a gollwyd a chreu swyddi.

Brexit a'r Undeb Ewropeaidd

Mae'r Prydain wedi bod yn aelod o'r Gymuned Ewropeaidd ers 1973. Mae canlyniad y refferendwm i adael yr Undeb Ewropeaidd yn Mehefin 2016 wedi creu ansicrwydd mawr o ran yr economi, amgylchedd a symudiadau pobol trwy'r Deyrnas Unedig.

Pan yn adolygu'r Cynllun Rheoli nid oedd yn bosibl rhagweld beth fyddai effaith Brexit ar yr ardal hon ond mae pryderon yn bodoli am yr effaith economaidd yn sgil:

- Gostyngiad yng ngwerth y bunt yn erbyn yr ewro
- Grantiau i amaethyddiaeth a busnesau eraill trwy'r Cynllun Datblygu Gwledig
- Colli mynediad at gronfeydd grant Ewropeaidd
- Dyfodol Rheoliadau a Dynodiadau Cadwriaethol Ewropeaidd.

Effaith amgylcheddol twristiaeth

Gall gor-ddatblygiad o'r diwydiant ymwelwyr roi pwysedd ar amgylchedd naturiol yr ardal yn sgil materion fel traffig, erydiad a llygredd. Hyd yma nid yw erydiad safloedd oherwydd gor-ddefnydd a sbwriel yn broblemau mawr ond mae tagfeydd traffig ym Mhwlheli ac Abersoch yn ystod y prif gyfnodau gwyliau sydd yn creu anhawsterau a chynyddu lefelau llygredd awyr.

Mae carafannau sefydlog, sialetau a charafannau teithiol cael effaith negyddol ar dirlun yr

AHNE mewn rhai lleoliadau yn enwedig yn ardal Abersoch a Sarn Bach. Hefyd gwelwyd cynydd mewn safleoedd a niferoedd carafanau teithiol ar hyd yr arfordir gogleddol a'r mewnndir yn ystod y blynyddoedd diweddar. Mae gwybodaeth gan Adran Gwarchod y Cyhoedd, Cyngor Gwynedd (2015) yn cadarnhau y cynnydd bychan mewn carafanau teithiol a phebyll yn yr AHNE ond yn ddelfrydol mae angen asesiad trylwyr a manwl o garafannau a phebyll yn yr ardal. Ffactor arall i'w hystyried yw bod rhai perchnogion a gweithredwyr safleoedd yn cadw mwy o garafannau nag y dylent. Credir fod goruchwyllo a rheolaeth effeithiol yn hanfodol yn ogystal ag ystyried cyfleon i leihau effaith safleoedd presennol trwy dirlunio a bod angen ystyried gwarchodaeth ychwanegol i rai rhannau sensitif o'r ardal.

Yn sgil pwysigrwydd y diwydiant ymwelwyr i'r ardal mae llawer o weithgareddau hamdden ar gael fel yr eglurwyd yn flaenorol. Wrth gwrs mae pobol leol hefyd yn cymryd rhai yn rhai o'r gweithgareddau hyn. Ar y cyfan nid yw'n ymddangos fod unrhyw gweithgareddau sy'n creu problemau neu'n amharu ar rinweddau arbennig yr ardal. Mae'n debyg mai un achos sy'n achosi pryder fodd bynnag yw'r gwrthdaro rhwng gwahanol ddefnyddwyr ar draethau yr ardal yn ystod yr haf.

Bydd y cynnydd mewn ymwybyddiaeth mewn materion amgylcheddol a'r cynnydd mewn costau teithio yn debygol o arwain at dwf yn y galw am wyliau mewn ardaloedd amgylchedd ansawdd uchel.

POLISIÂU

GP 1. HYRWYDDO PARHAD A DATBLYGIAD Y DIWYDIANT AMAETH TRWY ANNOG MENTRAU I DDATBLYGU CYNNYRCH NEWYDD, PROSESU MWY O GYNNYRCH YN LLEOL, MARCHNATA A CHYNNAL A DATBLYGU SGILIAU.

Mae amaethyddiaeth yn rhan greiddiol o Benrhyn Llŷn a'r AHNE. Gwelir olion amaethu o ddyddiau cynnar yr y tirlun ac arferion a dulliau o amaethu sydd wedi rhoi y cymeriad presennol i'r tirlun. Mae'r gymuned amaethyddol – y ffermwyr a'u teuluoedd a'r gweithwyr hefyd yn chwarae rhan bwysig yng nghymunedau yr ardal ac yn fodd i gynnal traddodiad, sgiliau, arferion, diwylliant ac iaith.

Mae llawer o newidiadau wedi bod mewn amaethu yn ddiweddar – newid polisiau, mecanieiddio, marchnadoedd a rheoliadau amgylcheddol. Ond mae mwy o newidiadau i ddod yn sgil gadael yr Undeb Ewropeaidd.

Wrth adolygu'r Cynllun hwn sefydlwyd fod cyfle i gefnogi'r diwydiant amaeth trwy annog cynnyrch newydd – prosesu a gwerthu mwy o gynnyrch yn lleol a chynnal a datblygu sgiliau.

GP 2. ANELU I SICRHAU NAD YW DATBLYGIADAU AMAETHYDDOL NEWYDD YN NIWEIDIOL I DIRLUN NAG AMGYLCHEDD YR AHNE

Yn amlwg mae amaethyddiaeth yn gorfod addasu fel pob diwydiant arall ac bydd hyn yn golygu angen am adeiladau, pitiau slyri, pitiau silwair ayb. Beth sy'n bwysig yw

ceisio sicrhau nad yw'r datblygiadau hyn yn cael eu gwneud ar draul edrychiad yr tirlun ac amgylchedd yr ardal. Yn hyn o beth mae lleoli gofalus (ger adeiladau eraill os bosib), dyluniad, lliwiau a thirlunio yn medru cynorthwyo. Anelir felly i reoli datblygiadau er cyfyngu ar effeithiau datblygiadau newydd a gallai hyn gynnwys paratoi a dosbarth Canllaw Dylunio penodol.

- GP 3. CEFNOGI Y DIWYDIANT PYSGOTA YN LLŶN TRWY HYRWYDDO MARCHNATA A MWY O DDEFNYDD O'R CYNNYRCH YN LLEOL YN OGYSTAL Â MENTRAU PROSESU LLEOL ER MWYN YCHWANEGU GWERTH.

Erbyn hyn dim ond ychydig o unigolion sy'n gwneud bywoliaeth lawn amser o bysgota ond mae'r diwydiant yn parhau i fod yn bwysig yn lleol ac yn cynnal traddodiad sy'n ymestyn yn ôl dros ganrifoedd. Beth sydd yn amlwg yw nad oes llawer o'r cynnyrch yn cael ei werthu a'i ddefnyddio yn lleol – mae cyfran helaeth yn cael ei gario o'r ardal. Credir fod cyfleon i wneud mwy o farchnata a phrosesu cynnyrch morol lleol ac i gael mwy o fusnesau lleol fel gwestai a bwytai i'w ddefnyddio yn ogystal a marchnata yn uniongyrchol mewn marchnadoedd lleol.

- GP 4. HYRWYDDO'R DEFNYDD O GYNNYRCH LLEOL A GWASANAETHAU ER BUDD CYNALIADWYEDD A'R ECONOMI LEOL.

Er fod pwyslais ar gynnyrch amaethyddol a morol yn yr ardal mae pethau amrywiol eraill yn cael eu cynhyrchu yma hefyd. Er ddim yn amlwg mae dwy chwarel ithfaen yn dal yn agored a'u cynnyrch yn ddefnyddiol i adeiladu ac fel seiliau i ffyrdd ayb. Mae menter coedwigaeth yn Glasfryn ac ambell un llai mewn mannau eraill. Gall cynorthwyo i farchnata a gwerthu e.e. trwy farchnadoedd lleol fod yn ddefnyddiol yn hyn o beth.

- GP 5. PWYSO AM WELLA GWASANAETH BAND LLYDAN A FFONAU SYMUDOL YN YR ARDAL LLE NA FYDDAI HYN NY YN CAEL EFFAITH ANNERBYNIOL AR DIRLUN NEU ARFORDIR YR AHNE.

Y dyddiau hyn mae cadw mewn cysylltiad a marchnata yn holl bwysig i fusnesau o bob math. Oherwydd ei natur wledig ag arfordirol mae cysylltiadau band llydan a ffonau symudol yn wael mewn rhai mannau ac mae hynny yn anfanteisiol. Bwriedir felly cefnogi gwelliannau lle na fyddai hynny yn cael effaith negyddol ar dirlun yr AHNE ac anogir rhannu mastiau a cheisio lleoliadau sydd ddim yn amlwg i leoli mastiau newydd.

- GP 6. HYRWYDDO A CHYNORTHWYO MENTRAU CYDWEITHREDOL FEL DULL O REDEG BUSNESAU, DARPARU GWASANAETHAU A CHYNNAL SWYDDI,

Mae rhai mentrau cydweithredol yn bodoli yn yr ardal yn barod fel Tafarn y Fic, Siop y Groes a Hufenfa De Arfon. Mewn ardal wledig fel Llŷn credir fod potensial i ehangu hyn a sefydlu mentrau newydd er mwyn cynnal busnesau, gwasanaethau a swyddi sydd yn eu tro yn cynnal cymunedau.

- GP 7. CEFNOGI SEFYDLU MENTRAU NEWYDD A MENTRAU ARALLGYFEIRIO AR YR AMOD NA FYDDANT AR RADDFA, NEU MEWN LLEOLIAD, FYDDAI YN RHOI PWYSEDD ANNERBYNIOL AR AMGYLCHEDD YR AHNE.

Yn ddiweddar gwelwyd sefydlu nifer o fusnesau newydd fel Pwyth Pistyll, Mirsi, Cwrw Llŷn, Glasu a Llaethdy Llŷn. Mae busnesau newydd cynhenid fel hyn yn hynod bwysig oherwydd yr incwm y maent yn ei greu a'r cyfleon cyflogaeth a darperir. Dyma'r math o fusnesau sydd yn gydnaws â'r ardal ac yn gymorth i bobol ifanc gael gwaith yn lleol. Gyda phartneriaid felly anelir i gynorthwyo busnesau presennol a sefydlu mentrau eraill tebyg.

GP 8. ANNOG BUSNESAU PRESENNOL, YN CYNNWYS Y SECTOR DWRESTIAETH, I FOD YN FWY CYNALIADWY O RAN DEFNYDD O YNNI, AILGYLCHU A DULLIAU O DEITHIO.

Mae cynnal a gwarchod yr amgylchedd naturiol yn un o brif amcanion y Cynllun Rheoli ac felly rhoddir pwyslais ar leihau sgil-ffeithiau busnesau ar yr amgylchedd. Bydd y Gwasanaeth AHNE a sefydliadau eraill yn cydweithio i godi ymwybyddiaeth am dulliau arbed ynni ac ynni adnewyddol cydnaws a'r AHNE. Hefyd rhoddir pwyslais ar leihau llygredd a dulliau amgen o deithio fel beicio, trafndiaeth cyhoeddus a Bws Arfordir Llŷn.

GP 9. CEFNOGI GWEITHGAREDDAU HAMDDEN AWYR AGORED NEWYDD AR YR AMOD NA FYDDANT AR RADDFA, NEU MEWN LLEOLIAD, FYDDAI YN RHOI PWYSEDD ANNERBYNIOL AR ADNODDAU NATURIOL.

Mae gweithgareddau awyr agored mewn bri ar hyn o bryd ac mae llawer o adnoddau naturiol ar gyfer y math hynny o hamdden yn Llŷn. Mae'n ymddangos fod cyfleon i ddatblygu y math yma o weithgaredd hamdden ymhellach, gan elwa o'r diwydiant a chreu cyfleon gwaith yn lleol. Mae'n bwysig sicrhau na fydd mentrau yn amharu ar y rhinweddau fodd bynnag a bydd mentrau yn cael eu hasesu a dim ond y rhai addas a gefnogir.

GP 10. HYRWYDDO MENTRAU TWRISTIAETH PRESENNOL A NEWYDD, YN ENWEDIG RHAI SY'N SEILIEDIG AR HANES A DIWYLLIANT LLEOL, AR YR AMOD NA FYDDENT YN CAEL EFFAITH ANNERBYNIOL AR DURLUN NEU AMGYLCHEDD YR AHNE NEU'R ARDAL GYFAGOS

Mae'r diwydiant ymwelwyr yn dod a budd economaidd sylweddol i ardal Llŷn yn darparu swyddi ac chreu incwm i gynnal gwasanaethau a busnesau lleol. Gall rhai datblygiadau newydd addas ychwanegu at yr ystod o weithgareddau i ymwelwyr yn ogystal â phobol leol. Felly bydd cefnogaeth i weithgareddau presennol a newydd, sy'n gydnaws â rhinweddau arbennig yr ardal, yn enwedig mentrau sy'n gysylltiedig â hanes a diwylliant lleol.